

מסורת הש"ס

א) לקמן קיח. ע'י תרי לקמן קיט: ד"ה ארן. א) ירושל' תרומות פ"ו ה"א, א) ע'י סנהדרין קח. ד) סוכה כ"א. (פרה פ"ג מ"צ) ומוספ' פרה פ"ג ה"ב) ה) מוספ' עדות פ"ג ה"ג, ו) חולין ע"א, ו) פרה פ"ג מ"ו, ח) [נח פל"ג י"ע"ש מנה ומנה שניונים, וע"ע דברים רכה עקב פ"ג בטומאה אחרת], ט) [וע"ע בתרי' סוכה כ"א, ד"ה ומביאין, ו) [וע"ע שם כתבו יבוע לזה].

הגהות הב"ח

א) גמ' אלא חו' והופנו הכל גמ' חו' והופנו וחי': (ב) ד"ה ד"ה דרחוקי וחי' הקדושה ספי' ואח"כ מ"ה מ"ס י"ד מבבול ר"ל ספר:

גליון הש"ס

[בתנ"י אבל וכו' והטמא וכו', ע'י לעיל דף כח ע"כ דכ"ה ד"ה מתכנסת וכו']: גמ' שחיטתה כנגד הפתח. עיין לעיל דף ג ע"כ מוס' ד"ה אלא:

שינויי נוסחאות

א) גי' ב"ש ממלכ' ויכין' סוכה. וכו'ה כנטי' לפני' וכנטיה' [וצריך להיות הפסק הנקוד' אחר מכת סוכה]. ואלו הש"מ כאן והכו"מ סוף העמ' הקדמ' מחזק גי' זו מרש"י: ב) ע"י חזי"ר כאן וכן כנטי' פ"כ מ"כ, ש"כ דמצי' ניהול' לא ישייכא הכל אלא אבז גרסא בלשנא נקטי'מ הכא. וע' בליקוט' דף קי ע"כ מש"ס חזי"ר: ג) הן החומה כ"ל. [ומצינו חומת ירושלים נמחקת] (ש"ס, וכו'ה ברש"י: ד) כתי"ר טופ' מה הואתה כנגד הפתח אף שריפתה כנגד הפתח: ה) אמר קרא על פרשה ברי' (ש"ס: ו) רחקה אבל לפנים ברי' אימא תתבשר קמ"ל כ"ל (ב"ש, וכו'ה בתוס'): ז) צ"ל ארץ אמאי (ש"ס: ח) צ"ל טהרה. וכן כמקו' (ש"ס: ט) על גבי הפסל' (ש"ס: י) בידם. הגינו' לשילוח ירדו ומלאו עול וישבו במקומן כ"ל (ש"ס, ובכני' בכי"ר). וע"י מוס': יא) מדיקאמר איה מתי מבבול כמכלל דלא הוי ברי' (ב"ס וכו'ה [ש"ס: יב] ע"י תיבות ואי אפנו הא אפינ' נמחקות (ש"ס וחו"ס) וכי"מ מרש"י כנצי' שפסג כולא כ"ל קאמל' לה (תוס'). אבל ב"ס' ויכין' גרסי' לה: יג) ע"י אלו' א: יד) ע"י אלו' ב: טו) כנטי' קדשיהן: יו) צ"ל מפורש שאל בה נוכח פני וגרי' (ש"ס: יז) צ"ל לא קבע (יבחי' ורש"י: יח) ידן' צ"ל חוץ (ש"ס: יט) צ"ל מגד (ב"ש): כ) קול' ורחי' אלו' הטיטונות ממלאין מי חטאת ומזין עליו (גליון: כא) ובבבלי (ב"ר): כב) ושרופת (ש"סכ"י): כג) כאן קס"ו ומו"ד' הא אפינ' כולם רואין ברי' כ"ל (גירסת צ"ס). וע"י לעיל אלו' יב: בדן' בדיקה דאיצטריך קרא לפוטרה וי"ל דכיון דמראורייתא אסור לשורפה במקום טומאה דבעין שחיטה ברי' (גירסת צ"ס ש"ס: א) כח' דמי לשעירים ויכול לקמן מתקנים משום בעלה דכולה מילתא מעלה בעלמא בדמשני מעלה עשו בפרה וירש לקיש נמי ידע וכו' והד"א: ב) צ"ל דהא מתי. [ומיעוט הכא דמתי נמחקת]

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

ומסן סוכב י^[א] **מסן סכיב**. שמה' נראית המתנה לשתי רוחות המזנח דהיינו ב' מתנות שהן ארבע: **טנופה והגשה**. דמנחות: **אין מנחה צבמה**. מפרש בגמ' [קט"ז:] מנא ליה: **וכיהון**. כהונה **דאפי' זר צבמת יחיד כשר: צגדי שרם**. צגדי כהונה: **ריח ניחוח**. כדאמרין בפרק בית שמאי (נעיל דף מו:). לשם ששה דברים הוצח נוצח לשם ריח לאפוקי אברים שאללן והעלן שאין בהם משום ריח **ניחוח י**^[א]: **ומחילה לדמים**. חוט הסיקרה להגדיל צין דמים העליונים לדמים המתמונים: **הומן**. שנפסלין במחשבת חוץ לומנו ומייצין על קדש^[א] משום נותר וטמא שוין בשמיהם: **גב' ממקום הכדוק לה**. לשחטה שם שאין מחמיה קצר המהום: **צדוקה היא**. לקמן מפרש פלוגתייהו: **לפנים מן החומה**. של ירושלים דכתיב בה (במדבר יט) והואיל אותה וגו': **שלא כנגד הפתח**. של היכל: **הואה**. מפרש ^[א] בה אל נוכח וגו': **ושרף והוה**. בשר והוה סמך ושרף: **מקום שפורשם למיטה**. מקום שנפשה יואה צגמר פירכוסה וליילאת נפשה שלא ^[א] קבע לה הכתוב מקום: **לא מיעיאל לחוץ י**^[א] **לחומה**. שלא כנגד הפתח: **דרחוקי רחקה**. מכנגד ^(ט) הקדושה: **ר"ל סבר ירד מצול לא"י**. ונשקעו בה עצמות המתיס: **וסחסיין חלל**. שאם יש קצר ממסיק החלל ושוב אין טומאה צוקעת למעלה מן ^[א] החלל אבל טומאה לזאה צוקעת ועולה עד לרקיע ^(ו): **ומגדלוס שם צניהס לפרה**. דמשום ^(א) דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הדדוקים עשו בה שאר מעלות הרבה שאין אחיו הכהנים נוגעין צו כל שצעת ימי פרישתו והוא ^[א] חלו מיעונות נוגעין צו ומזין עליו: **ועל גציון דלפוט**. להפסיק צין המיעונות לקרקע שלא יאחילו על קצר המהום צללתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילוח. אלא^א לזו כולה צדוקה היא: **ומוסופ של אכן**. שכל מעשה פרה בכלי גללים **ככלי כא** אצנים שאין מקצלים טומאה כדאמר טעמא בשמעתא קמייתא **דסדר יומא** (דף צג:). **מעלה עשו צפרה**. משום קולא דאקילו בה משום צדוקין שהיו אומרים צמוערי משם היתה נעשית והיו מטמאין את הכהן ומטבלין אותו ושרפה ^[א] טבול יוס עשו בה מעלות אחרות דלא לזלזלו בה ומיהו אם שחטה במקום שאין צדוק לה לא מייפסלא צהכי **דכל א"י צדוקה היא: איה מסי מצול**. שנמלכס בשאר מקומות וכאן אינן נמלכין: **איה הרוגי נצודנאלר**. שהרג בה ^[א] והופנו כולם ואין אחד מצוי בה על כרחינו צדוקה היא: נהי

דחגיגה (דף כה). אהל זרוק לא שמה אהל סצר כר' יהודה דאמר צריש הישן (סוכה דף כה). לא היו מציאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דצעלמא אהל שאינו עשוי צדיי אדם לא שמה אהל ומיהו רצי יהודה ודאי סצר שמה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעמו של מיעון גסה עליו: **ובלראו** וע"ז וישבו במקומן. קאת תיממה מה מועיל צמיעונות דסוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שנותנין האפר צמים או צשעת הזאה לצדי יהודה או לצננן כדמוכח בפרק טרף בקלפי ^[א] (יומא דף מג:). ^(ו): **מזעלה** עשו בפרה. ר"ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראי לעשות מעלה זו ומיהו קאת קשה דלא מודה רצי יוחנן דמתו צהכלא כדלקמן: **מדקאמר** איה מתי מבול מבצ"ר ד"א הוו. תיממה דלרצי יוחנן גופיה מקשי ליה הכא ^[א] דמתו צהכלא:

ק"ג. פרק ארבעה עשר זבחים

חוץ ממקום הכדוק לה. קסדר דצעי צדיקה משום דירד מבול לא"י תיממה וכי מדאורייתא צעי צדיקה ^[א] וי"ל דאליטריך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דצעי' שחיטה ושריפה במקום טהור כשריפת פרים דלימקוש אהדדי כדמשמע לעיל צסוף טבול יוס (דף קה:). ואם תאמר אמאי לא מייחייב משום חוץ כששחטה חוץ למקומה כיון דמייממה היא וראויה לשאר קרצנות כדאמרין בפרק שני שעירי (יומא דף קכ:). צבי שעירי יוס הכפורים ששחטן בחוץ דחייב על שניהם הואיל וראויין לשעיר הנעשה בחוץ ויש לומר דלא דמי ^[א] דיכול לשנותם דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגרלה ועוד דאין קרבן ^[א] שמה' פרה זו ראויה דאי לשלמים אין שלמים צניצור ועוד דפרה קשי צדק צניה היא ואין יכול לשנותה בקדשי מוצח:

שנאמר ושחט והוה מה הזאה כנגד הפתח וכו'. יש ספרים דגרסי' ושרף והוה ^[א] וכן משמע מדמיימתי עלה מפלוגתא דרבי יוחנן ור' אושעיא ומיהו אפי' גרסינן הכא ושחט והוה ניחא דמשמע ליה דאי מקשינן שריפה להזאה ה"ה שמיטה: **אבל צנים מן החומה דקרובי קרבה אימא תתבשר קא משמע** אן. דפסולה משום דצניא חוץ לשלש מחנות: **לא ירד מבול לא"י**. תיממה והכתיב (צבאש"י ז) ויכסו כל ההרים הגצוהים אשר תחת כל השמים וצבארשית רצה ^(ה) אמרינן דר' ישמעאל צ"ר יוסי וצבמי אחד היו הולכין צדקך פירוש צהמי שומר צהמות אמר להון ההוא כותאה איתו צלוי' על טורא גריזים דלא נחית עליה טופנא אמר אותו צהמי לפני ר' ישמעאל צ"ר יוסי רצי' מן לי רשות להשיב לו משוזה א"ל השצ א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל ה ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגצוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא ר' ישמעאל צ"ר יוסי רצי' מן לי רשות להשיב לו משוזה א"ל השצ א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל ה ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגצוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא יהיה צך עקר ועקרה וצבהמתך אפי' צהמיי שצך לא יתעקר מן המשוזה ושמה י"ל דויכסו כל ההרים היינו ששלט הצל המבול בכל מקום כדאמרין לקמן דמתו צהכלא ואותו כומי היה ר"ל שלא היה שם לא הצל ולא שום דבר אי נמי לאותו כומי נכסונו לדחות בקס וקרא (להכא) ל"ק דצמקוס שירד מבול התם קאמר שנכתסו ההרים: **ובמביאין נשים עוברות ויודדות שם**. אף על פי שהמיעונות טמאין צנדה ויולדת לא היו חוששין אלא לשמרס מטומאת מת דצעי הזאה ומטומאה היוצאה מגופן כגון בעל קרי ^(ט): **ועל גביהן דלתות**. מאלן דאמר צפ' קמא דגיטין (דף ח:).

וצניזר פרק כ"ג (דף נה). וצפ' בכל מערבין (שחיצין דף ז:). וצפ' בתרא דחגיגה (דף כה). אהל זרוק לא שמה אהל סצר כר' יהודה דאמר צריש הישן (סוכה דף כה). לא היו מציאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דצעלמא אהל שאינו עשוי צדיי אדם לא שמה אהל ומיהו רצי יהודה ודאי סצר שמה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעמו של מיעון גסה עליו: **ובלראו** וע"ז וישבו במקומן. קאת תיממה מה מועיל צמיעונות דסוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שנותנין האפר צמים או צשעת הזאה לצדי יהודה או לצננן כדמוכח בפרק טרף בקלפי ^[א] (יומא דף מג:). ^(ו): **מזעלה** עשו בפרה. ר"ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראי לעשות מעלה זו ומיהו קאת קשה דלא מודה רצי יוחנן דמתו צהכלא כדלקמן: **מדקאמר** איה מתי מבול מבצ"ר ד"א הוו. תיממה דלרצי יוחנן גופיה מקשי ליה הכא ^[א] דמתו צהכלא:

עין משפט ונר מצוה

יד א ב מיי פ"ד מהל' פרה אלומה ה' ה:
בז ג ד מיי פ"ב שם הל"ז:

תורה אור השלם

- ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל מחוץ למחנה וישחט אותה לפני: ולקח אלעזר הכהן מדרמה באצבעו וזרקה אל ברכ פני אהל מועד מקדוק שבע פעמים: במדבר יט, ג-ד
- ושרף את הפרה לעיניו את ערד ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרף: במדבר יט, ה
- כן אדם אמר לה את ארץ לא מטקירה היא לא גשמה ביום זמנ: יחזקאל כב, כד

מוסף רש"י

ורביוהן. שהיו כשר בה למחילה (ע"ע ח"ט) מפני קבר התהום. כל שם קבר התהום וטומאת התהום שצ"ס לשון ספק הוא, מהיום שאינו גלוי, מפני קבר התהום שכל העיר היו מטופקין שמה י שם קבר ואין לו למת חלל טפח, וטומאה שהיא לזאה צוקעת ועולה לרקיע, לכן היו טוען אותה ע"ג כיפון, שאפילו יש שם קבר מתחת הרי חלל מפקסיו ומביאין נשים מעוברות ברי'. משום ההיא דתנן (פרה פ"ג מ"ז) מעמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד, להזיח מלגן של צדוקין שהיו אומרים משערי' השמש היתה נעשית, וכוין דטבול יוס כשר צפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יזלזלו בה תקנו כל מעשה פרה בכלי גללים וכלי אצנים וכלי אדמה שאין מקלינן טומאה, והכסן השורפה היקורוהו לפרישת שבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין צו, כדאמרין צ"ק צימא (דף ג:). ואמר מר מוזין עליו כל שצפה ותקנו שהיו מיעונות הללו ממלאין לו מים לקדש כסן מן מטמא, ומשום מעלה תקנו שהיו טהורים מכל טומאה, ובמחשפא שנינו עד שהיו צני' ז' וצני' ח' שנים מגדלין אותן ולא יזמר, שלא ראו קרי: ומביאין שוורים. כשהיו חוצים ללך ולמלאות מים חיים מן השילוח: ורבושות של אבן בידן. שכל מעשיהם היו בכלי אצנים כדפרשינו: ומלאו. קסדר האל מנא מילוי בעינן ולא שישלש בחבל (סוכה כ"א):